

بازخوانی شخصیت و کارنامه فرهنگی یار رهبر انقلاب، زنده‌یادحاج محمود اکبرزاده به‌مناسبت نخستین سالروز درگذشت او

مرشد خراسانی شاعران آیینی

امید حسینی‌نژاد



سال‌ها پیش آوازنامش به گوش‌م رسیده بود. کسانی که نوای دلنشین مداحی او را شنیده بودند بر اخلاص تمام عیارش غطه می‌خوردند. حاج محمود اکبرزاده یکی از مداحان قدیمی مشهد بود که سال‌ها در مسیر نوکری اهل بیت(ع) با نوای دلنشینش اشک بر دیدگان مردم جاری کرد. محمود اکبرزاده متولد ۱۳۱۲ در محله نوغان مشهد از پایه‌گذاران انجمن‌های قدیمی شعر مشهد و همچنین رئیس کانون مداحان این شهر بود. اکبرزاده مداحی را از ۱۳۲۰ شروع کرد.

از سال ۱۳۱۲ و به دنیا آمدن در محله «نوغان» مشهد، زمان زیادی لازم نبود تا زندگی حاج محمود اکبرزاده، گره بخورد به دلیستگی به اهل بیت(ع) و نوحه‌خوانی. شاید فقط ۷ یا ۸ سال لازم بود که کودک مشهدی اما با اصالت یزدی، نوحه‌خوانی را آغاز کند. او درباره خانواده‌اش گفته بود: پدر و مادرم یزدی بودند ولی من مشهد به دنیا آمدم. از ۱۲ یا ۱۳ سالگی خیلی جدی رفتم در کار نوحه‌خوانی در دارالتعلیم تدین درس می‌خواندم و همان‌جا هم از کلاس سوم یا چهارم از روی «خزائن الاشعار» برای هم کلاسی‌ها و هم‌دستانی‌ها نوحه می‌خواندم فکر کنم از ۸ سالگی که پدرم فوت کرد تا همین امروز یکسره مداحی کرده‌ام.

او خود درباره شروع مداحی‌اش گفته بود: مداح شدن من به سال ۱۳۲۰ برمی‌گردد. هشت سال بیشتر نداشتم که پدرم را دنیا رفت. نوحه‌خوان هیئت‌ها بودم. البته

آن زمان مداحی به این سبک و سیاق نبود و سینهن زن‌ها نوحه‌خوانی می‌کردم. پدرم مداح نبود و مادرم هم سوادی نداشت. از اطفایانم هم کسی مداح نبود. خودجوش به این راه آمدم. کتاب «خزائن الاشعار» را می‌خواندم و در هیئت‌ها مداحی می‌کردم. اکبرزاده در انتخاب اشعار در بین مداحان زبانزد بود. ذوق لطیفش در خواندن اشعار پر مایه بسیار در خور توجه بود. سال‌های ابتدای دهه ۴۰، هنوز توی دست و بال نوحه‌خوان‌ها شعر خوب پیدا نمی‌شد. برای همین «محمود» به صرافت تدوین و چاپ کتابی افتاد که به قول خودش، شعر درست و حسابی باشد و بشود از آن‌ها نوحه‌های حسابی تر درآورد. جوان ۳۰ ساله آن روزها اگر چه ۵ کلاس بیشتر درس نخوانده بود، اما شاید به اندازه ۵ تا لیسانس ادبیات امروزی، شعر و کتاب خوانده بود.

حافظه عجیب او در حفظ کردن اشعار بسیار مثال‌زدنی بود. حافظه‌ای که خودش گفته است: برای جشن ۱۴ قرن بعثت که قبل از پیروزی انقلاب اسلامی در تهران برگزار شد، من قصیده پیام را که ۲۷۳ بیت بود در مسیر یزد تا تهران حفظ کردم. و یزگی دیگری که مرحوم اکبرزاده به خاطر آن شهرت دارد این است که هیچ‌وقت برای مراسم و مداحی‌هایش به قول امروزی‌ها اهل «پاکت» گرفتن نبود. زندگی‌اش هم با همان درآمدی که از مغازه فروش مصالح ساختمانی داشت، می‌گذشت. و یزگی سوم اکبرزاده البته کمی مهجور و ناگفته مانده است. یعنی فقط مسئله حنجره‌ای که وقف کرده بود، حافظه قوی و خالصانه مداحی کردنش نیست. به جز

او بسیار به چشم می‌خورد.

آشنایی من با مرحوم اکبرزاده از سال ۱۳۴۰ خورشیدی شروع می‌شود. جلسه‌ای در عصرهای جمعه برگزار می‌شد که بزرگانی نظیر مرحوم کسمری، ثابت، سروی‌ها و اکبرزاده حضور داشتند. در این جلسات من شعرهایی می‌خواندم و بارها مورد تشویق آقای اکبرزاده قرار می‌گرفتم. اگر ما شعرای آیینی بخواهیم یک نفر را به خوبی تعریف و تبیین کنیم و از ویژگی‌های فردی‌اش تجلی‌بسی کنیم می‌گوییم آن فرد «حسینی» است. مرحوم اکبرزاده با تمام وجودش «حسینی» بود. اخلاق و رفتار او آینه تمام‌نمای اخلاص و معنویت بود. ایشان مشوق اصلی بسیاری از شاعران و مداحان در شهر مشهد بود و گاهی به دلیل اینکه شعر خوبی خوانده می‌شد ایشان برای تشویق آن فرد در جلسه کف می‌زد. این عمل در آن زمان مرسوم نبود اما مرحوم اکبرزاده به دلیل اینکه تحت تأثیر شعر قرار می‌گرفت برای تشویق ما این کار را انجام می‌داد. ماشب‌هایی که مصافق با ولادت یا شهادت معصومان(ع) بود یا هماهنگی مرحوم اکبرزاده به جبهه‌های جنگ می‌رفتم. یکی از کسانی که مرحوم برای حضور در جبهه دعوت می‌کردند بنده حقیر

بودم. ایشان علاوه بر اینکه مداح بود در حوزه شعرشناسی نیز تخصص بالایی داشت. در جلسه‌ای که شب‌های دوشنبه مرحوم آذر، سروی‌ها و اکبرزاده حضور داشتند شعرهایی که در آن جلسه خوانده می‌شد نقد می‌کردند. گاهی هم اشعاری درباره اهل بیت(ع) می‌سرودند. رهبر معظم انقلاب نیز علاقه فراوانی به ایشان داشتند. هر سال برای دعوت مداحان به جلسه مداحان که در حضور رهبری برگزار می‌شد از استاد اکبرزاده می‌خواستند که از شاعران مشهدی دعوت کنند. سروده استاد مؤید در ثانی استاد اکبرزاده: یک‌نوکر مخلص ابعاد... / پر ز دژ جهان به سوی جنت ناگاه تا چیست مقام او به درگاه حسین(ع) / یک عمر غلامی‌اش بر این است گواه دل از همگان نرید اکبرزاده / از دام جهان پرید اکبرزاده پیوسته دم از علی و زهرا می‌زد / تا در لحد آرامید اکبرزاده یک بنده به دار مجیدش پیوست / پر آنچه که می‌بود امیدش پیوست در نوکری حسین(ع) / اکبرزاده ا جان داد و به ارباب شهیدش پیوست محمود که شور عشق در جانش بود / مداحی اهل بیت عنوانش بود تا بود دم از آل محمد می‌زد / این گونه که با حسین پیمانش بود

از این ارتباط خبر داشتم. ایشان سال‌ها ارتباط مستمری با رهبر انقلاب داشتند و در محافل فرهنگی مختلفی به اجرای برنامه می‌پرداختند. یاد اکبرزاده همواره زنده خواهد بود. همچنین از خداوند خواستارم که استاد اکبرزاده در ثواب همه مجالس ما شریک باشد، چراکه او پیر غلام اهل بیت بود. ما شعرای راه دور هر دفعه که به مشهد بیاییم گمشده‌ای داریم، البته که مرحوم اکبرزاده مهمان حضرت رضاع(ع) شده است. استاد غلامرضا سازگار به مناسبت درگذشت استاد محمود اکبرزاده شعری سرودند. بخش‌هایی از این شعر را در ادامه بخوانید.

رهبر آزادگان را نوکری آزاده رفت
نوکری آزاده رفت و عاشقی دل‌داده رفت
شمع جمع محفل اهل ادب، خاموش شد
افتخار ذاکرین محمود اکبرزاده رفت

مرحوم اکبرزاده برای شعرا بالاترین مشوق بود که خود نیز اشعار بسیار زیبایی دارد. او همواره به دنبال آن بود که اشعاری ولایی و انقلابی بسراید. اکبرزاده به تنهایی در ارتقای شعر آیینی خراسان بسیار تأثیر داشت. امیدوارم که در آینده جلسات و مراسم شعر بسیاری با یاد ایشان برگزار شود تا همواره یاد و خاطره این عزیز را زنده نگه دارد. مرحوم اکبرزاده سالیان متمادی مسئولیت هدایت سکنان کانون مداحان و شاعران آیینی استان خراسان رضوی را بر عهده داشت و از استوانه‌های کانون مداحان کشور بود. ارادت حدود ۵۰ سال او به مقام معظم رهبری و علاقه متقابل رهبر معظم انقلاب به این شاعر و ذاکر با اخلاص، بر کسی پوشیده نیست.

اکبرزاده به معنای واقعی «حسینی» بود



سیدرضا مؤید خراسانی، متولد سال ۱۳۲۱در مشهد است. او تحصیلات مقدّماتی را در مکتب خانه پشت سر گذاشت. علاقه‌او به شعر باعث شد که خیلی زود سراغ دیوان‌های قدیمی برود و لذت شعر کهن به ویژه اشعار حافظ را در نوجوانی تجربه کند. وی دوازده سالگی خود را پشت سر می‌گذاشت که نخستین شعرش را

سرود. او از شاعران و ذاکران استان مقدس اهل بیت(ع) است. «مؤید» عضو شورای شعر انجمن ادبی رضوی مؤسسه آفرینش‌های هنری استان قدس رضوی در مشهد است. وی دارای قریحه‌ای سیال و روان در سرودن شعر به ویژه اشعار مذهبی است به نحوی که آیات و روایت به همراه سیر زندگی اهل بیت(ع) و داستان‌های تاریخی در شعرهای

اکبرزاده: دل‌داده‌ای عاشق



غلامرضا سازگار متخلص به «میثم» در سال ۱۳۲۰ در قم متولد شد. او از نعمت رشد و پرورش در خانواده‌ای مذهبی و عاشق اهل بیت ع بهره‌مند شد. سال‌های کودکی و نوجوانی او با حضور در نکایا و حسینی‌ها همراه بود و همین حضور، بر ارادت و علاقه او به اهل بیت ع می‌افزود. سازگار سرودن را از نوجوانی آغاز کرد و در کنار آن به مداحی نیز پرداخت. پدرش از کودکی دست او را می‌گرفت به مسجد و مجالس امام حسین(ع) می‌برد. در ده سالگی تحت تأثیر فرزند مرحوم آیت الله شرعی به

اکبرزاده در ارتقاء شعر آیینی تأثیر بسزایی داشت



علی انسانی، متولد ۱۳۲۶ خورشیدی در کاشان است. او از ۱۶ سالگی شروع به سرودن شعر کرد و تا ۹ سال کسی از ذوق و قریحه او اطلاعی نداشت. حاج علی انسانی از استادان مشهوری مانند مرحوم محمدعلی فقی مؤلف کتاب «تحفه

تنها به سیدالشهداء اتصال داشت



بازی می‌گردد و برخی به چاپ‌های بالایی نیز رسید و کتبی در عرصه نظم و نثر بود؛ مقدمه یکی از کتب ایشان یعنی «حسین(ع) پیشوای انسانها» را استاد محمدرضا حکیمی نوشته بودند و ذاتا ایشان به این واسطه مداح متفاوتی بودند.

یادواره مداح بلندآوازه خراسان

مرحوم حاج محمود اکبرزاده غفور زاده، متخلص به «شفیق» یکی از پیشکسوتان شعر آیینی خراسان است که بی‌شک تمام عمر، استعداد و ذوق شاعری خود را صرف این نوع ادبیات اعتقادی-ارزشی کرده است. او افتخار مجالست با بزرگان و استادی همچون احمد کمال‌پور، ذبیح... صاحبکار، قاسم سرویها، سیدرضا مؤید و محمود اکبرزاده را در کارنامه هنری خود داشته است. اکنون دبیر شورای شعر انجمن ادبیات اعتقادی-ارزشی هنری آستان قدس رضوی می‌باشد. وی صاحب تألیفاتی با عناوینی چون «رستاخیز لاله‌ها»، «ستایشگران خورشید»، «از کعبه تا محراب» و «کتیبه خورشید» است. یکی از ویژگی‌های مرحوم اکبرزاده این بود که حتی تا همین اواخر شعر از روی کاغذ نمی‌خواند و حافظه خود بهره می‌گرفت و قصاید دو‌بست بی‌تی را گاهی از حفظ می‌خواند. علاقه بسیاری به ادبیات داشت و میزان مطالعه ایشان در ادبیات آیینی بیشتر از حد متعارف برای یک مداح بود. ایشان چند اثر مکتوب نیز از خود برجای گذاشت که بی‌انگتر عمق مطالعاتی و تعمق ایشان در حوزه ادبیات به‌ویژه ادبیات آیینی بود؛ کتاب «حسین(ع) پیشوای انسانها» متعلق به ایشان بود که قبل از پیروزی انقلاب اسلامی به چاپ رسید و یا کتاب دیگری با نام «فاطمه(س) گلگونه عفاف» از سوی ایشان منتشر شد که کتابی بسیار حساب شده است. نگارش ایشان به همان سال‌های قبل



محمود اکبرزاده در دوران دفاع مقدس



جلسه گروه شعر حوزه هنری خراسان در حضور آیت...!، خامنه‌ای



دیدار شعری مشهد با آیت...!، خامنه‌ای